

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران: بر آورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی ماه ۱۴۰۴)

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل :

۲۱۳۹۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران: برآورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی‌ماه ۱۴۰۴)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدل‌سازی)

نوع گزارش: طرح/ لایحه ، راهبردی ، نظارتی ، پیش‌نویس قانونی

مدیر مطالعه: محمدرضا عبداللهی

تهیه و تدوین کنندگان: عالیه ناظمی، علیرضا آذربایجانی

ناظران علمی: سیدمهدی بنی‌طبا، ابوالمحسن والی‌زاده

صفحه‌آرا: منیره حاجی‌محمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. تولید ناخالص داخلی ایران
۲. ارزش افزوده گروه کشاورزی
۳. ارزش افزوده گروه نفت خام و گاز طبیعی
۴. ارزش افزوده گروه صنایع و معادن
۵. ارزش افزوده گروه خدمات

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۰۹/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۱/۲۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۳	۱. مقدمه
۳	۲. تولید ناخالص داخلی به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی
۵	۲-۱. گروه کشاورزی
۶	۲-۲. گروه نفت
۷	۲-۳. گروه صنایع و معادن
۸	۲-۴. گروه خدمات
۹	۳. تولید ناخالص داخلی به تفکیک اجزای هزینه نهایی
۱۰	۳-۱. هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی
۱۱	۳-۲. هزینه مصرف نهایی بخش دولتی
۱۱	۳-۳. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۱۲	۳-۴. صادرات کالا و خدمات
۱۳	۳-۵. واردات کالا و خدمات
۱۳	۴. جمع‌بندی
۱۵	منابع و مأخذ

فهرست جدول

۱۴	جدول ۱. رشد تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده رشته فعالیت های عمده اقتصادی (۱۴۰۰=۱۰۰)
۱۴	جدول ۲. رشد تولید ناخالص داخلی به تفکیک اجزای هزینه نهایی (۱۴۰۰=۱۰۰)

فهرست شکل‌ها

۴	شکل ۱. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۴	شکل ۲. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۵	شکل ۳. نمودار سهم فعالیت‌های اقتصادی از رشد اقتصادی دی‌ماه ۱۴۰۴ (۱۴۰۰=۱۰۰)
۶	شکل ۴. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه کشاورزی (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۶	شکل ۵. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه نفت (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۷	شکل ۶. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه صنایع و معادن (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۸	شکل ۷. نمودار رشد نقطه به نقطه شاخص تولید فعالیت‌های صنعتی بورسی
۸	شکل ۸. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه خدمات (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۹	شکل ۹. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۱۰	شکل ۱۰. نمودار سهم اجزای هزینه نهایی از رشد اقتصادی دی‌ماه ۱۴۰۴ (۱۴۰۰=۱۰۰)
۱۰	شکل ۱۱. نمودار رشد هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۱۱	شکل ۱۲. نمودار رشد هزینه مصرف نهایی بخش دولتی ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۱۲	شکل ۱۳. نمودار رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۱۲	شکل ۱۴. نمودار رشد صادرات کالا و خدمات ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))
۱۳	شکل ۱۵. نمودار رشد واردات کالا و خدمات ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران:
برآورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی ماه ۱۴۰۴)

Doi: [10.22034/mrc.report.21397](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21397)

چکیده

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از تحولات تولید ناخالص داخلی کشور، می‌تواند به‌طور موثر به بهبود سیاست‌گذاری و پایش دقیق‌تر اقتصاد کلان کمک کند. با توجه به تاخیر مراجع آماری در این حوزه و درخواست‌های مکرر نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای رفع این کاستی و ارائه تصویری بهنگام از رشد اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس تلاش کرده است که زیر ساختی محاسباتی فراهم کند تا بر اساس آن رشد اقتصادی کشور با تواتر ماهانه و در سریع‌ترین زمان ممکن، برآورد و ارائه شود.

طبق آخرین آمار بانک مرکزی در نیمه نخست سال ۱۴۰۴، تولید ناخالص داخلی کشور نسبت به سال قبل، با نفت و بدون نفت به ترتیب منفی ۰/۶ و منفی ۰/۸ درصد رشد داشته است.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل، منفی ۰/۴ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت منفی ۰/۶ درصد برآورد می‌شود. نتایج برآوردها نشان می‌دهد در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل، ارزش‌افزوده گروه «کشاورزی» رشد منفی ۲ درصدی، گروه «نفت» رشد ۱ درصدی، گروه «صنایع و معادن» رشد صفر درصدی و گروه «خدمات» رشد منفی ۰/۹ درصدی را ثبت کرده‌اند.

همچنین، برآورد اجزای هزینه نهایی نشان می‌دهد در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل، هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی رشد منفی ۲/۹ درصدی، هزینه مصرف نهایی بخش دولتی رشد منفی ۳/۸ درصدی، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص رشد منفی ۱۲/۹ درصدی، صادرات کالا و خدمات رشد منفی ۲/۷ درصدی، واردات کالا و خدمات رشد منفی ۱۲/۴ درصدی و تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار رشد ۰/۶ درصدی داشته است.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی بسیار با اهمیت است. با این حال، مشابه اکثر کشورهای دنیا، در ایران نیز اولین برآوردها از رشد اقتصادی هر فصل حداقل سه ماه پس از پایان آن فصل منتشر می‌شود. در راستای کاهش این تأخیر و دستیابی به آمارهایی بهنگام‌تر، مرکز پژوهش‌های

مجلس تلاش کرده است در چارچوب حساب‌های ملی ماهانه با استفاده از داده‌های ماهانه در دسترس، رشد اقتصادی و رشد ارزش افزوده فعالیت‌های عمده اقتصادی برای هر ماه را برآورد و منتشر کند تا امکان واکنش‌های بهنگام سیاست‌گذاری نسبت به تغییر روندهای بخش حقیقی اقتصاد، فراهم شود.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، در دی‌ماه ۱۴۰۴ رشد ماهانه تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه کشور منفی ۰/۴ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز منفی ۰/۶ درصد برآورد می‌شود. رشد ارزش افزوده رشته‌فعالیت‌های عمده اقتصادی به شرح ذیل بوده است:

• ارزش افزوده گروه کشاورزی در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی ۲ درصد رشد داشته است. برآوردهای انجام شده در این زمینه با توجه به آمارهای پایه دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی حاکی از کاهش تولید محصولات باغی و دامی در دی‌ماه است.

• ارزش افزوده گروه نفت در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد ۱ درصدی داشته است.

• ارزش افزوده گروه صنایع و معادن در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد صفر درصدی داشته است که عمدتاً ناشی از رشد منفی بخش ساختمان بوده است.

• ارزش افزوده گروه خدمات در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۰/۹ درصدی داشته است. در دی‌ماه گروه خدمات تحت تأثیر رشد منفی بخش‌های اصلی از جمله بخش‌های «عمده‌فروشی و خرده‌فروشی»، «هتل و رستوران» و «آموزش و بهداشت» بوده است.

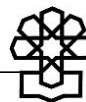
هم‌چنین طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، در دی‌ماه ۱۴۰۴ رشد ماهانه تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار کشور ۰/۶ درصد برآورد می‌شود. رشد اجزای هزینه نهایی به شرح ذیل بوده است:

• هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۲/۹ درصدی داشته است که عمدتاً ناشی از کاهش ارزش تراکنش‌های شاپرک در پی قطعی اینترنت بوده است.

• هزینه مصرف نهایی بخش دولتی در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۳/۸ درصدی داشته است که عمدتاً ناشی از کاهش رشد عملکرد اعتبارت هزینه‌ای دولت بوده است.

• تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۱۲/۹ درصدی داشته است که عمدتاً ناشی از کاهش شاخص فروش کالاهای سرمایه‌ای بورسی و شاخص خالص واردات کالاهای سرمایه‌ای بوده است.

• در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل، صادرات کالا و خدمات رشد منفی ۲/۷ درصدی و واردات کالا و خدمات رشد منفی ۱۲/۴ درصدی داشته است.

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از تحولات تولید ناخالص داخلی کشور، می‌تواند به‌طور موثر به بهبود سیاستگذاری و پایش دقیق‌تر اقتصاد کلان کمک کند. باین‌حال در ایران مشابه اکثر کشورهای دنیا اولین برآوردها از رشد اقتصادی فصل مدنظر، حداقل سه ماه پس از پایان فصل مذکور منتشر می‌شود. برای رفع این چالش در ادبیات اقتصاد کلان چارچوب‌هایی برای برآورد رشد اقتصادی ماهانه ارائه شده است. در این چارچوب‌ها سعی می‌شود تا با استفاده از داده‌هایی که به‌صورت بهنگام و با تواتر زیاد (غالباً ماهانه) در دسترس هستند، رشد اقتصادی کشور در سریع‌ترین زمان ممکن برآورد شود. در این راستا، با استفاده از حداکثر داده‌های ماهانه در دسترس و استفاده از چارچوب حساب‌های ملی ماهانه، ارزش‌افزوده فعالیت‌های عمده اقتصادی و رشد اقتصادی ماهانه با حداقل تاخیر برآورد می‌شود. گزارش حاضر این امکان را فراهم خواهد کرد که در هر ماه بتوان تصویری بهنگام از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد ایران ارائه کرد و رشد اقتصادی هر ماه، قبل از انتشار آمارهای بانک مرکزی و مرکز آمار ایران برآورد خواهد شد.

برای کسب اطلاعات بیشتر درخصوص روش‌شناسی و تفصیل داده‌های استفاده شده به گزارش «چارچوبی برای کنون‌بینی بخش حقیقی اقتصاد ایران» مراجعه شود [۱]. شایان ذکر است در این گزارش با توجه به لزوم سازگاری نتایج برآمده از این گزارش با سایر برآوردها از بخش حقیقی توسط این مرکز و به‌دلیل عدم محاسبه توالی حساب‌ها توسط مرکز آمار ایران، از حساب‌های ملی بانک مرکزی استفاده شده است.

همچنین لازم به ذکر است در برخی از بخش‌ها از آمار مقدماتی جهت برآورد استفاده می‌شود، لکن تعدیل آمارها با دسترسی به آمارهای قطعی اجتناب ناپذیر است، که این موضوع امری رایج در تهیه حساب‌های ملی فصلی و ماهانه می‌باشد. حساب‌های ملی از دو رویکرد اصلی تولید و هزینه محاسبه می‌شوند. در این میان، روش هزینه به‌واسطه نقش کلیدی آن در تبیین سمت تقاضای اقتصاد و برآورد دقیق اجزایی همچون مصرف نهایی بخش خصوصی و دولتی و نیز تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این‌رو، در ادامه این گزارشات علاوه بر بررسی حساب‌های ملی از منظر تولید، تحولات و برآوردهای مبتنی بر روش هزینه نیز مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۲. تولید ناخالص داخلی به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی

براساس آمار بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی کشور در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ منفی ۰/۶ درصد رشد داشته، همچنین رشد اقتصادی بدون نفت منفی ۰/۸ درصد گزارش شده است. [۲] بر همین اساس، طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد اقتصادی کشور در دی‌ماه ۱۴۰۴ معادل منفی ۰/۴ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز منفی ۰/۶ درصد برآورد می‌شود.

شکل ۱. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - ۱۴۰۰=۱۰۰)^۱

مأخذ: داده‌های فصلی تا تابستان ۱۴۰۴ براساس حساب‌های ملی بانک مرکزی - داده‌های ماهانه محاسبات تحقیق.

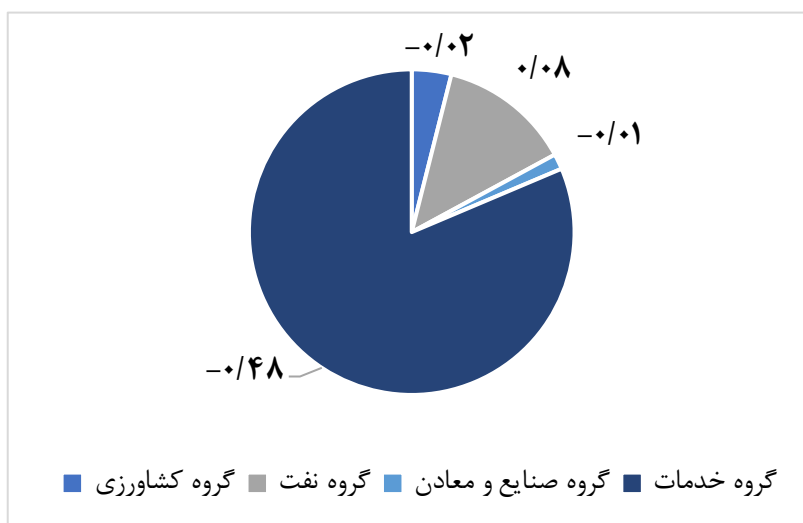
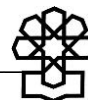

شکل ۲. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - ۱۴۰۰=۱۰۰)

مأخذ: همان.

همان‌طور که در شکل ۳ نشان داده شده، از نرخ رشد منفی ۰/۴ واحد درصدی تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ گروه کشاورزی سهمی معادل منفی ۰/۰۲ واحد درصد، گروه نفت سهمی معادل ۰/۰۸ واحد درصد، گروه صنایع و معادن سهمی معادل منفی ۰/۰۱ واحد درصد و گروه خدمات سهمی معادل منفی ۰/۴۸ واحد درصد را به خود اختصاص داده است.

۱. رشد فصلی براساس حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی و رشد ماهانه براساس محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس است.

شکل ۳. نمودار سهم فعالیت‌های اقتصادی از رشد اقتصادی دی ماه ۱۴۰۴ (۱۴۰۰=۱۰۰)

مأخذ: همان.

۲-۱. گروه کشاورزی

بر اساس اعلام بانک مرکزی، گروه کشاورزی در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۲/۹ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد در دی‌ماه ۱۴۰۴، ارزش افزوده گروه کشاورزی نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی ۲ درصد رشد داشته است. برآوردهای انجام شده در این زمینه با توجه به آمارهای پایه دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی حاکی از آن است نسبت به ماه مشابه سال قبل در دی‌ماه تولید محصولات زراعی رشد ۳ درصدی، محصولات دامی رشد منفی ۱ درصدی و محصولات باغی رشد منفی ۴ درصدی یافته است. همچنین، براساس آمار دریافتی از مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشکسالی میزان بارش در دی‌ماه ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل افزایش ۱۴ میلی‌متری داشته است.

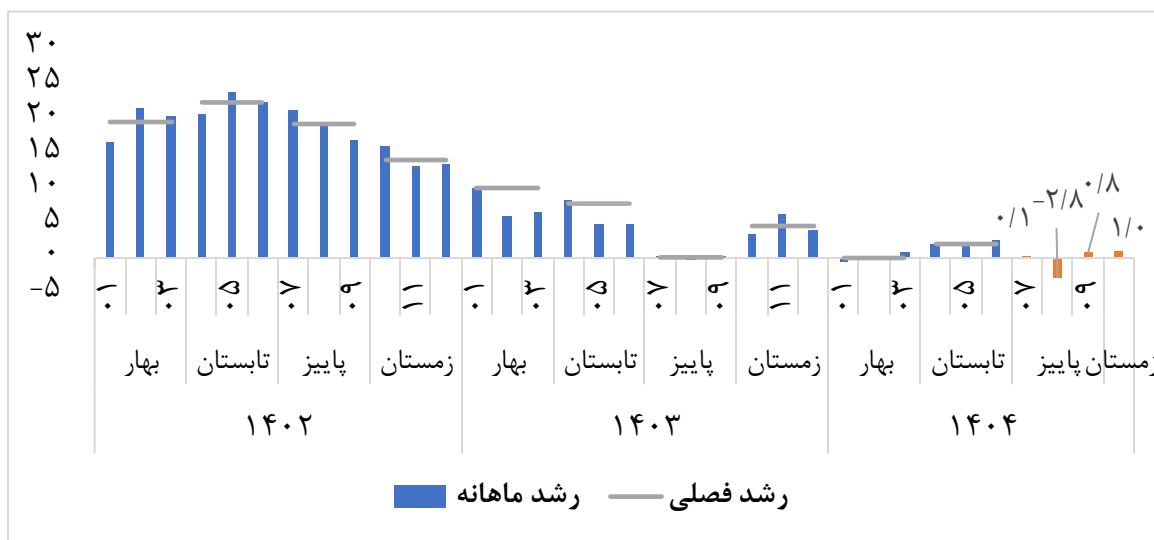

شکل ۴. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه کشاورزی (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

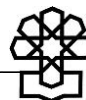
۲-۲. گروه نفت

بر اساس اعلام بانک مرکزی، گروه نفت در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد ۱,۱ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد طبق آخرین آمار اوپک از منابع ثانویه و برآوردهای در دسترس به کمک روش دنتون، تولید نفت ایران در دی ماه با رشد ۱ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل روبه‌رو بوده است.

شکل ۵. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه نفت (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

۲-۳. گروه صنایع و معادن

براساس اعلام بانک مرکزی، گروه صنایع و معادن در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۳/۶ درصدی را ثبت کرده است. این گروه شامل بخش‌های «ساختمان، صنعت، استخراج معدن، تأمین آب، برق و گاز طبیعی» است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد گروه صنایع و معادن در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد صفر درصدی داشته است که عمدتاً تحت تأثیر رشد منفی بخش ساختمان بوده است. [۳]

شکل ۶. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه صنایع و معادن (نسبت به ماه مشابه سال قبل - ۱۴۰۰=۱۰۰)

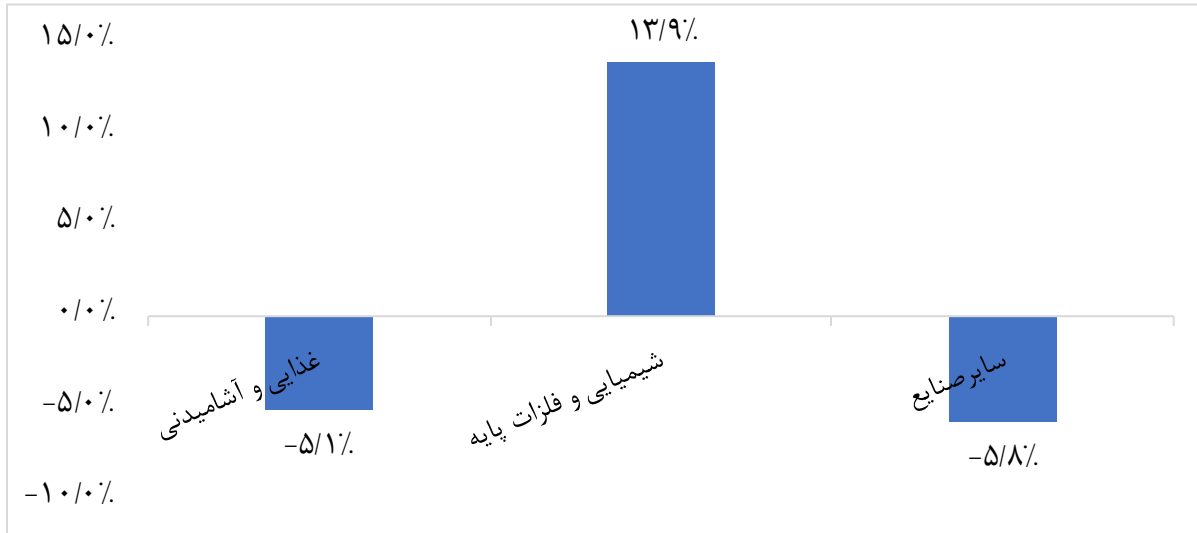
مأخذ: همان.

در اواسط دی‌ماه ۱۴۰۴، بخش صنعت با دو شوک اساسی مواجه شد: نخست، حذف ارز ترجیحی کالاهای اساسی که به‌ویژه صنعت غذایی و آشامیدنی را تحت تأثیر قرار داد؛ و دوم، حذف تالار اول ارزی (ارز ترجیحی تجاری) که صنایع شیمیایی، فلزات پایه و سایر صنایع واردات-صادرات محور را متاثر ساخت. شاخص کل صنایع بورسی در این ماه با رشد ۶/۵ درصدی همراه بود، اما برخی گروه‌ها کاهش شاخص را تجربه کردند.

در صنعت غذایی و آشامیدنی، «روغنی‌ها» در هر دو شاخص تولید و فروش نسبت به ماه قبل رشد مثبت قابل توجه داشتند، هرچند رشد نقطه‌به‌نقطه همچنان منفی است. این موضوع عمدتاً ناشی از وابستگی این زیربخش‌ها به تقاضای داخلی و سهم محدود صادراتی آن‌هاست؛ کاهش قدرت خرید خانوارها و افزایش قیمت‌ها، یکی از عوامل اصلی منفی شدن رشد نقطه‌به‌نقطه تولید و فروش محسوب می‌شود. در عین حال، رشد مثبت ماهانه می‌تواند نشان‌دهنده این موضوع باشد که در آذرماه به دلیل ناطمینانی از اجرای سیاست بخش مهمی از بنگاه‌های این صنایع تولید خود را کاهش دادند و با مشخص شدن نرخ‌های جدید تولیدات افزایش یافت.

صنایع فلزات پایه و شیمیایی (به جز دارو) نیز، رشد شاخص تولید را تجربه کردند. این عملکرد را می‌توان به اتکالی بالاتر این صنایع به بازارهای صادراتی و تقویت انگیزه‌های صادراتی ناشی از افزایش نرخ ارز نسبت داد. افزایش نرخ ارز، با وجود رشد هزینه‌های تولید، از طریق افزایش توان رقابت در بازارهای خارجی و افزایش درآمد ریالی حاصل از صادرات، عاملی محرک برای حفظ یا افزایش سطح تولید بوده است.

رشد سایر صنایع نیز در دی ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی بوده که به دلیل وابستگی قابل توجه بخش مهمی از این صنایع به واردات و تقاضای داخلی با توجه به تحولات نرخ ارز و همچنین کاهش قدرت خرید خانوارها این موضوع تاحدی قابل انتظار بوده است.

شکل ۷. نمودار رشد نقطه به نقطه شاخص تولید فعالیت‌های صنعتی بوردی

مأخذ: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

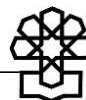
۴-۲. گروه خدمات

براساس اعلام بانک مرکزی گروه خدمات در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد ۱/۸ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد ارزش افزوده گروه خدمات در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۰/۹ درصدی را ثبت کرده است. در دی‌ماه بخش‌های «عمده‌فروشی و خرده‌فروشی»، «هتل و رستوران» و «آموزش و بهداشت» رشد منفی نسبت به مدت مشابه سال قبل ثبت کرده‌اند.

شکل ۸. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه خدمات (نسبت به ماه مشابه سال قبل - ۱۰۰=۱۴۰۰)

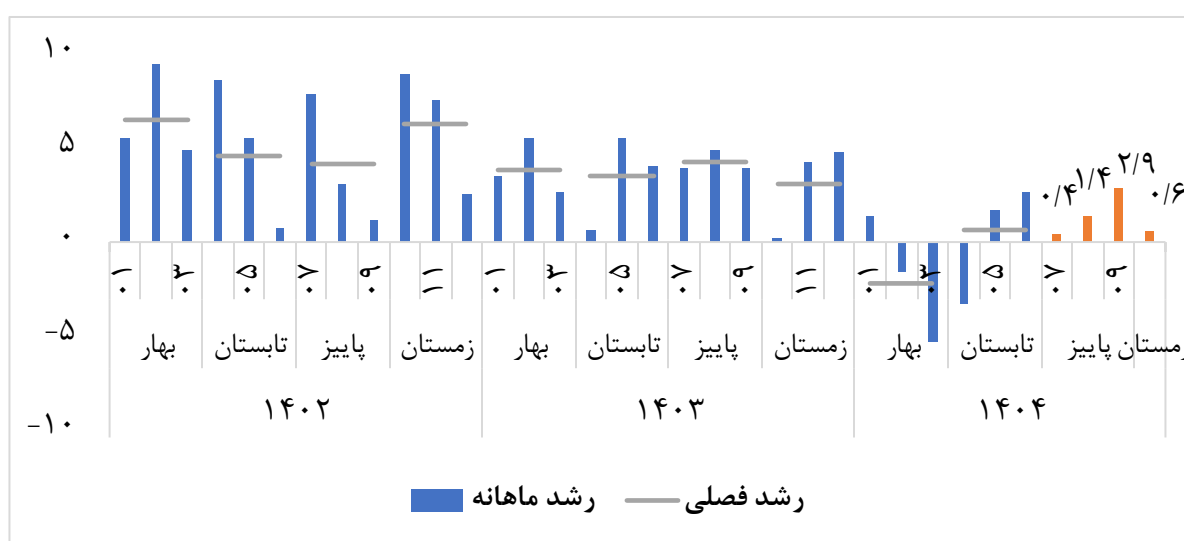
مأخذ: داده‌های فصلی تا تابستان ۱۴۰۴ براساس حساب‌های ملی بانک مرکزی- داده‌های ماهانه محاسبات تحقیق.

۳. تولید ناخالص داخلی به تفکیک اجزای هزینه نهایی

در روش هزینه یا مخارج، GDP از مجموع اجزاء هزینه نهایی به دست می آید. اجزاء هزینه نهایی به پنج سر فصل مصرف نهایی بخش خصوصی، مصرف نهایی بخش دولتی، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، خالص صادرات واردات و تغییر در موجودی انبار و اشتباهات آماری تفکیک می شود.

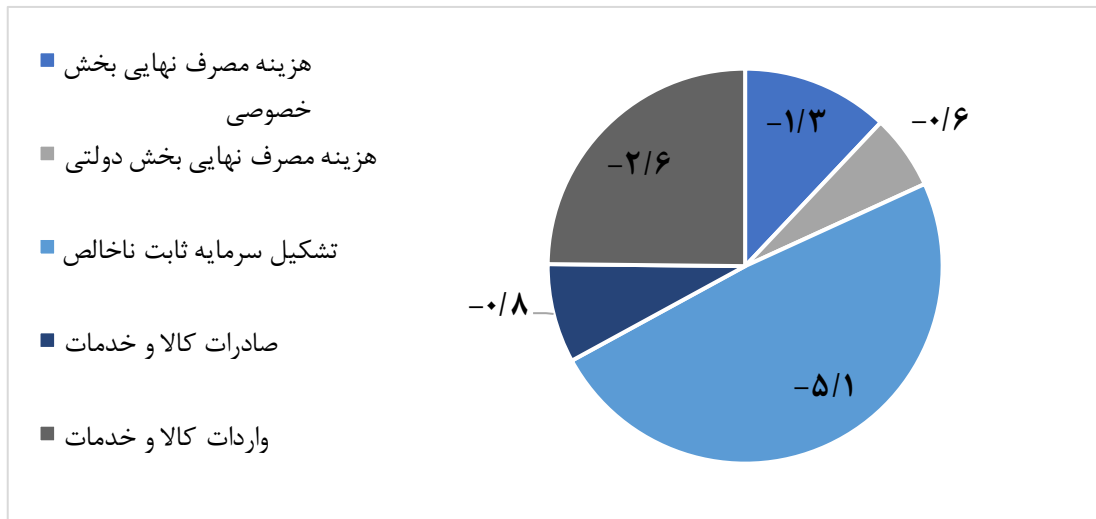
براساس آمار بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار کشور در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ به میزان منفی ۰/۷ درصد رشد داشته است. بر همین اساس، طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار کشور در دی‌ماه ۱۴۰۴ معادل ۰/۶ درصد برآورد می‌شود.

شکل ۹. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۰۰=۱۴۰۰))

مأخذ: همان.

همان‌طور که در شکل ۱۰ نشان داده شده، از نرخ رشد ۰/۶ واحد درصدی تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی سهمی معادل منفی ۱/۳ واحد درصد، هزینه مصرف نهایی بخش دولتی سهمی معادل منفی ۰/۶ واحد درصد، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص سهمی معادل منفی ۵/۱ واحد درصد، صادرات کالا و خدمات سهمی معادل منفی ۰/۸ واحد درصد و واردات کالا و خدمات سهمی معادل منفی ۲/۶ واحد درصد را به خود اختصاص داده است.

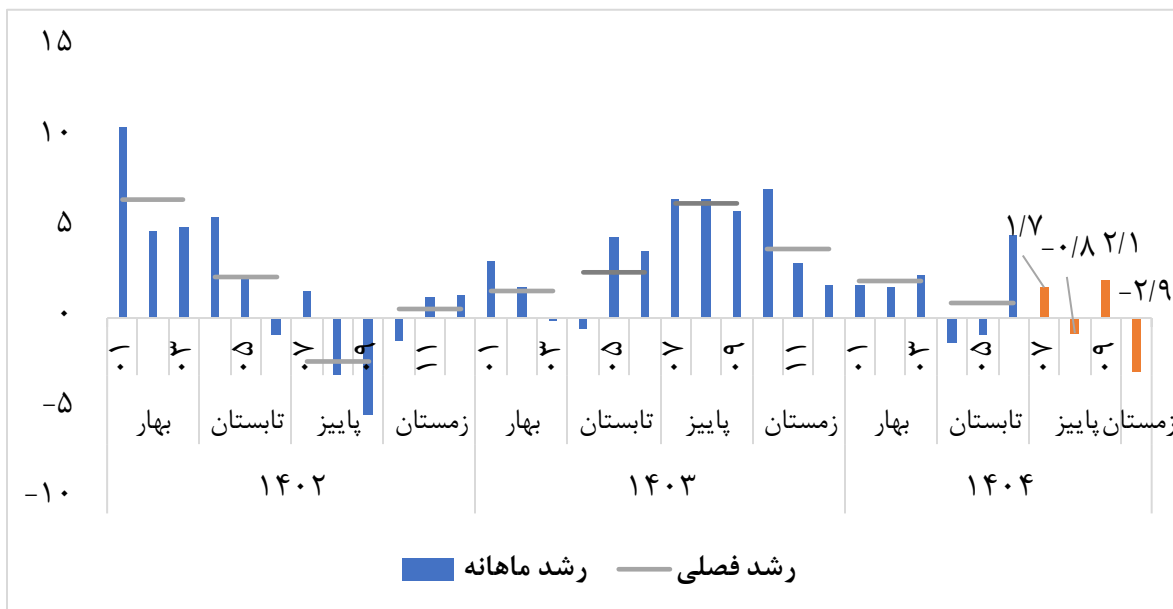

شکل ۱۰. نمودار سهم اجزای هزینه نهایی از رشد اقتصادی دی ماه ۱۴۰۴ (۱۴۰۰=۱۰۰)

مأخذ: همان.

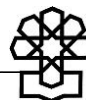
۱-۳. هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی

براساس اعلام بانک مرکزی هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد ۱/۴ درصدی را ثبت کرده است. جهت برآورد هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی از ارزش تراکنش‌های شاپرک استفاده می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد در دی ماه ۱۴۰۴، هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی ۲/۹ درصد رشد داشته است.

شکل ۱۱. نمودار رشد هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

۳-۲. هزینه مصرف نهایی بخش دولتی

براساس اعلام بانک مرکزی هزینه مصرف نهایی بخش دولتی در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد ۱/۱ درصدی را ثبت کرده است. جهت برآورد هزینه مصرف نهایی بخش دولتی از گزارشات ماهانه منابع و مصارف عمومی دولت استفاده می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد در دی ماه ۱۴۰۴، هزینه مصرف نهایی بخش دولتی نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی ۳/۸ درصد رشد داشته است.

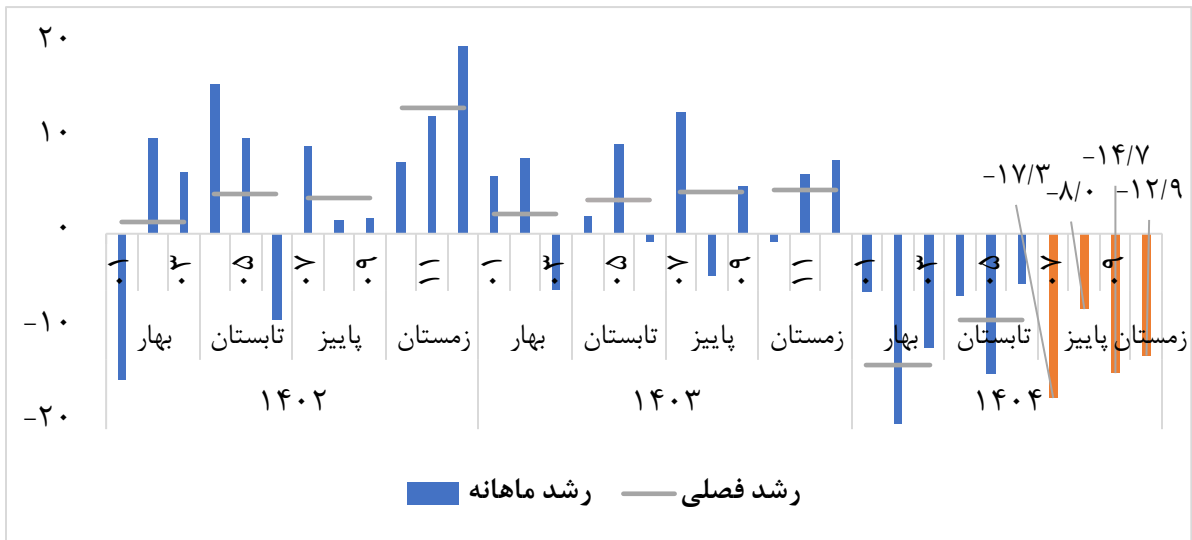
شکل ۱۲. نمودار رشد هزینه مصرف نهایی بخش دولتی ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

۳-۳. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

براساس اعلام بانک مرکزی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۱۱/۱ درصدی را ثبت کرده است.

جهت برآورد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص از شاخص فروش کالاهای سرمایه‌ای بورسی، شاخص خالص واردات کالاهای سرمایه‌ای و شاخص ارزش افزوده بخش ساختمان استفاده می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز براساس نشان می‌دهد در دی ماه ۱۴۰۴، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص نسبت به ماه مشابه سال قبل منفی ۱۲/۹ درصد رشد داشته است.

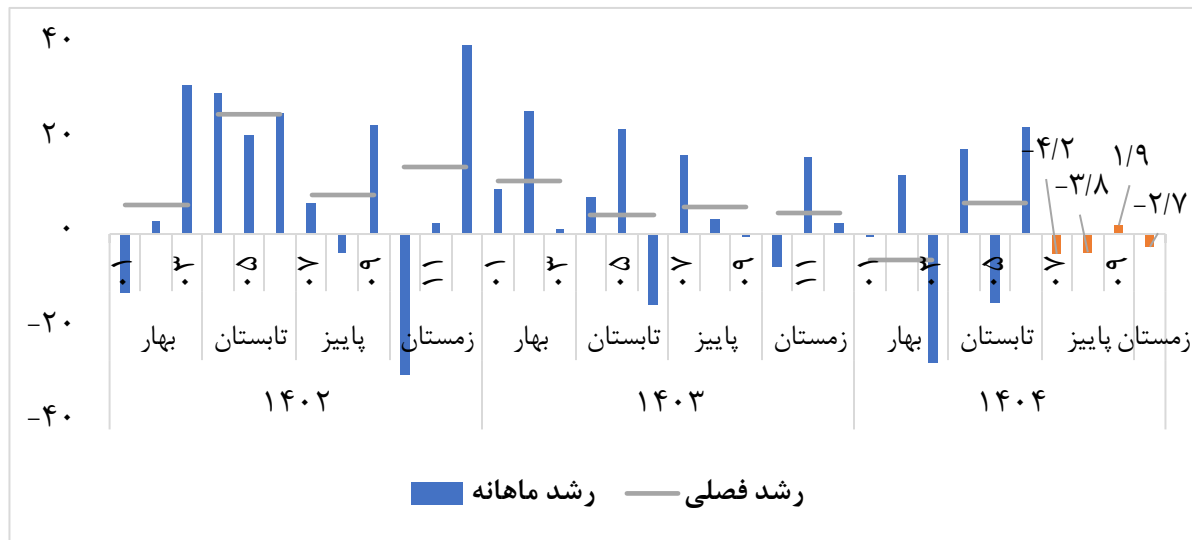

شکل ۱۳. نمودار رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

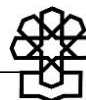
۳-۴. صادرات کالا و خدمات

براساس اعلام بانک مرکزی، صادرات کالا و خدمات در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد ۰/۷ درصدی را ثبت کرده است. جهت برآورد صادرات کالا و خدمات از آمار ماهانه گمرک استفاده می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد صادرات کالا و خدمات در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۲/۷ درصدی داشته است.

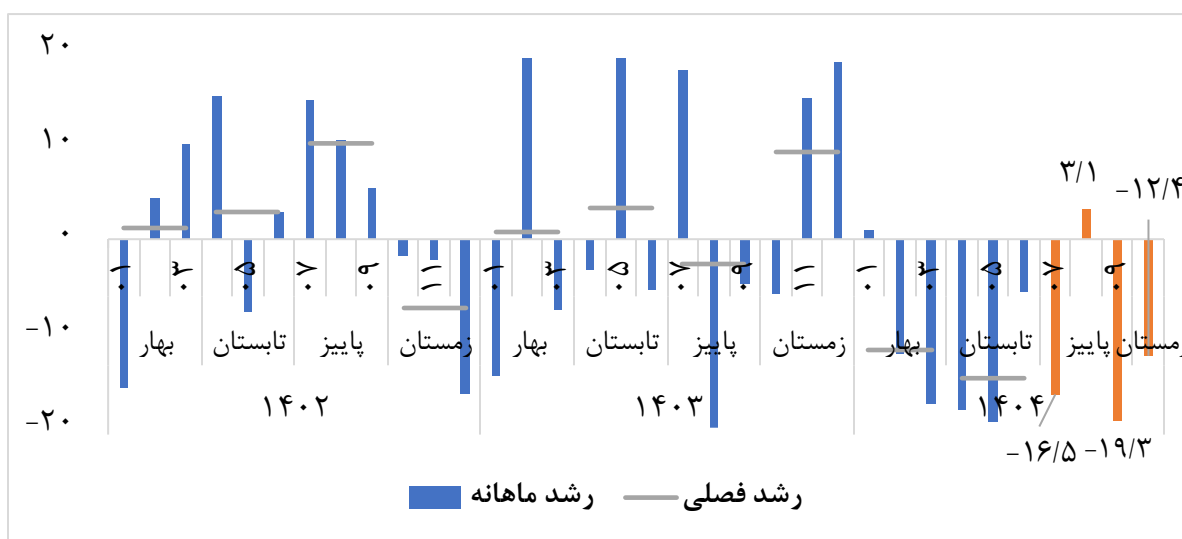
شکل ۱۴. نمودار رشد صادرات کالا و خدمات ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل- (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

۳-۵. واردات کالا و خدمات

براساس اعلام بانک مرکزی، واردات کالا و خدمات در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۱۳/۴ درصدی را ثبت کرده است. جهت برآورد واردات کالا و خدمات از آمار ماهانه گمرک استفاده می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد واردات کالا و خدمات در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۱۲/۴ درصدی داشته است.

شکل ۱۵. نمودار رشد واردات کالا و خدمات ماهانه (نسبت به ماه مشابه سال قبل - (۱۴۰۰=۱۰۰))

مأخذ: همان.

۴. جمع‌بندی

براساس اعلام بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه کشور در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۰/۶ درصدی و تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت رشد منفی ۰/۸ درصدی را ثبت کرده است. به همین ترتیب نتایج برآوردهای مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ رشد منفی ۰/۴ درصدی و بدون نفت رشد منفی ۰/۶ درصدی داشته‌است. همچنین در دی‌ماه سال ۱۴۰۴، گروه کشاورزی تحت‌تأثیر کاهش تولید محصولات باغی و دامی با رشد منفی ۲ درصدی، گروه نفت طبق گزارشات اوپک و روش مورد محاسبه مرکز با رشد ۱ درصدی، گروه صنایع و معادن تحت‌تأثیر رشد منفی بخش ساختمان با رشد صفر درصدی و گروه خدمات تحت‌تأثیر رشد منفی بخش‌های اصلی خود با رشد منفی ۰/۹ درصدی روبه‌رو بوده است.

جدول ۱. رشد تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده رشته فعالیت های عمده اقتصادی (۱۰۰=۱۴۰۰)

دی ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴	مهر ۱۴۰۴	شش‌ماهه نخست ۱۴۰۴	سال ۱۴۰۳	رشد فعالیت‌های اقتصادی
-۲	-۲/۸	۱/۱	-۱/۹	-۴/۶	-۲/۹	۳/۶	گروه کشاورزی
۱	-۰/۶	۰/۸	-۲/۸	۰/۱	۱/۱	۴/۶	گروه نفت
۰	۲/۱	۲/۸	۲/۱	۱/۴	-۳/۴	۲/۴	گروه صنایع و معادن
-۰/۹	۲/۸	۲/۷	۳/۳	۲/۵	۱/۸	۳/۳	گروه خدمات
-۰/۴	۱/۷	۲/۴	۲	۰/۷	-۰/۶	۳/۱	تولید ناخالص داخلی (به قیمت پایه)
-۰/۶	۱/۸	۲/۶	۲/۴	۰/۸	-۰/۸	۳/۰	تولید ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت پایه)

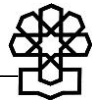
مأخذ: همان.

به همین ترتیب نتایج برآوردهای مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ رشد ۰/۶ درصدی داشته‌است. همچنین در دی‌ماه سال ۱۴۰۴، هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی تحت تاثیر کاهش ارزش تراکنش‌های شاپرک با رشد منفی ۲/۹ درصدی، هزینه مصرف نهایی بخش دولتی تحت تاثیر کاهش رشد عملکرد اعتبارات هزینه‌ای با رشد منفی ۳/۸ درصدی، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص تحت تاثیر کاهش شاخص فروش کالاهای سرمایه‌ای و شاخص خالص واردات کالاهای سرمایه‌ای با رشد منفی ۱۲/۹ درصدی، صادرات کالا و خدمات تحت تاثیر رشد منفی آمار صادرات گمرک با رشد منفی ۲/۷ درصدی و واردات کالا و خدمات نیز تحت تاثیر رشد منفی آمار واردات گمرک با رشد منفی ۱۲/۴ درصدی روبه‌رو بوده است. با توجه به افت شدیدتر واردات نسبت به صادرات، خالص صادرات با رشد مثبت ۱۶ درصدی مواجه شده است که علت اصلی مثبت شدن تولید ناخالص داخلی (به قیمت بازار) نیز همین موضوع بوده است.

جدول ۲. رشد تولید ناخالص داخلی به تفکیک اجزای هزینه نهایی (۱۰۰=۱۴۰۰)

دی ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴	مهر ۱۴۰۴	شش‌ماهه نخست ۱۴۰۴	سال ۱۴۰۳	رشد اجزای هزینه نهایی
-۲/۹	۱	۲/۱	-۰/۸	۱/۷	۱/۴	۳/۵	هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی
-۳/۸	۲/۸	۱/۵	۳/۵	۳/۷	۱/۱	۳/۸	هزینه مصرف نهایی بخش دولتی
-۱۲/۹	-۱۳/۶	-۱۴/۷	-۸	-۱۷/۳	-۱۱/۱	۳/۸	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
-۲/۷	-۱/۹	۱/۹	-۳/۸	-۴/۲	۰/۷	۶	صادرات کالا و خدمات
-۱۲/۴	-۱۱/۸	-۱۹/۳	۳/۱	-۱۶/۵	-۱۳/۴	۲/۷	واردات کالا و خدمات
۰/۶	۱/۵	۲/۹	۱/۴	۰/۴	-۰/۷	۳/۷	تولید ناخالص داخلی (به قیمت بازار)

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

- [۱]. ناظمی، عالییه؛ آذربایجانی، علیرضا؛ والی زاده، ابوالمحسن، "چارچوبی برای کنون بینی (Nowcasting) بخش حقیقی اقتصاد ایران،" مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۹۸۹۰.
- [۲]. ب. م. ج. ا. ایران، "گزارش تحولات بخش واقعی اقتصاد ایران - نیمه نخست سال ۱۴۰۴."
- [۳]. ناظمی، عالییه و آذربایجانی، علیرضا، "پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در دی‌ماه سال ۱۴۰۴، بخش صنعت و معدن،" مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۲۱۳۵۲.

گزیده سیاستی

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه کشور در دی‌ماه سال ۱۴۰۴ معادل منفی ۰/۴ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز منفی ۰/۶ درصد برآورد می‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir